

Sygn. akt I C 3050/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 czerwca 2019 roku

Sąd Rejonowy w Zgierzu, I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: Sędzia SR Ewelina Iwanowicz

Protokolant: Patrycja Łuczak

po rozpoznaniu w dniu 28 maja 2019 roku w Zgierzu na rozprawie sprawy

ze skargi A. Z. i S. Z.

z udziałem (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w T.

o wznowienie postępowania w sprawie o sygn. akt I C 83/11 Sądu Rejonowego w Zgierzu zakończonej prawomocnym wyrokiem z dnia 8 maja 2014 roku

z powództwa A. Z. i S. Z.

przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w T. (uprzednio w W.)

o zapłatę

1. uchyla prawomocny wyrok Sądu Rejonowego w Zgierzu wydany w dniu 8 maja 2014 roku w sprawie o sygn. akt I C 83/11, znosi postępowanie w sprawie o sygn. akt I C 83/11 od dnia 6 stycznia 2012 roku oraz oddala powództwo;

2. zasądza od A. Z. na rzecz (...) Spółki (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w T. kwotę 1.208,50 (jeden tysiąc dwieście osiem 50/100) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;

3. zasądza od S. Z. na rzecz (...) Spółki (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w T. kwotę 1.208,50 (jeden tysiąc dwieście osiem 50/100) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;

4. nie obciąża skarżących obowiązkiem zwrotu kosztów sądowych.

Sygn. akt I C 3050/18

UZASADNIENIE

W dniu 11 grudnia 2014 r. A. Z. i S. Z. złożyli skargę

o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego

w Z. z dnia 8 maja 2014 r. wydanego w sprawie o sygn. akt I C 83/11 oraz uchylenie przedmiotowego wyroku, zniesienie postępowania w zakresie dotkniętym nieważnością

i zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kwoty 19.000 zł tytułem bezumownego korzystania z nieruchomości powodów w okresie od 1 stycznia 2008 r. do 31 stycznia 2011 r. i zasądzenie kosztów procesu. W uzasadnieniu powodowie wskazali, iż w sprawie

I C 83/11 reprezentowani byli przez r. pr. A. K., który orzeczeniem Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych w Ł. z dnia 22 września 2011 r., które uprawomocniło się w dniu 6 stycznia 2012 r., został ukarany karą zawieszenia wykonywania zawodu radcy prawnego na okres 3 lat. Ponadto powodowie zakwestionowali podniesiony w poprzednim procesie przez pozwanego zarzut zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej służebności przesyłu. Na wypadek nieuwzględnienia powództwa powodowie wnieśli o nieobciążanie ich kosztami postępowania.

(skarga – k. 2-13)

Postanowieniem z dnia 2 listopada 2015 r. powodowie zostali zwolnieni od kosztów sądowych w niniejszej sprawie ponad kwotę 300 zł.

(postanowienie – k. 72-72v)

Postanowieniem z dnia 4 kwietnia 2018 r. Sąd odrzucił skargę o wznowienie postępowania jako wniesioną po terminie. Postanowieniem z dnia 18 września 2018 r.

w sprawie o sygn. akt III Cz 1151/18 Sąd Okręgowy w Łodzi uchylił w/w postanowienie uznając, iż powodowie złożyli skargę w terminie.

(postanowienie SR w Zgierzu – k. 189-190v, postanowienie SO w Łodzi – k. 213-218v)

W odpowiedzi na skargę pozwany wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu. Podniósł zarzut braku legitymacji procesowej biernej w zakresie roszczeń powodów obejmujących okres przed 22 stycznia 2008 r., gdyż przed tą datą właścicielem gazociągu był inny podmiot oraz zarzut zasiedzenia prawa odpowiadającego treści służebności przesyłu na działce nr (...) położonej w A. przy ul. (...).

(odpowiedź na pozew – k. 81-86)

Na terminie rozprawy w dniu 4 kwietnia 2019 r. pełnomocnik powodów sprecyzował roszczenie w ten sposób, że wniósł o zasądzenie na rzecz powodów kwot po 9.500 zł za okres od 22 stycznia 2008 r. do 31 stycznia 2011 r.

(protokół rozprawy – k. 267)

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

A. Z. i S. Z. są właścicielami nieruchomości położonej

w A. przy ul. (...) oznaczonej jako działka nr (...),

o powierzchni 0,0919 ha, dla której Sąd Rejonowy w Zgierzu prowadzi księgę wieczystą numer (...) od 1991 roku, przy czym początkowo wchodziła do ich majątku wspólnego, a do 1999 roku jest w ich współwłasności z uwagi na umowę o rozdzielności majątkowej.

(odpis zwykły księgi wieczystej – k. 252-255, wypis z rejestru gruntów – k. 18 akt księgi wieczystej nr (...), przesłuchanie powoda – k. 268 00:03:47-00:15:00)

Przez działkę powodów przebiega pod powierzchnią gruntu gazociąg wysokiego ciśnienia DN 250.

(bezsporne)

Gazociąg ten został zbudowany w 1980 r. na podstawie decyzji zatwierdzającej plan realizacyjny na budowę gazociągu T.-Ł. z września 1979 roku.

(przesłuchanie powoda – k. 247 00:11:05-00:32:35, kopia protokołu nr (...) uzgodnienia dokumentacji projektowej lokalizacji gazociągu – k. 30 załączonych akt I C 83/11, kopie decyzji zatwierdzających plan realizacyjny na budowę gazociągu na terenie województwa (...) i województwa (...) – k. 31-31v, k. 32-32v załączonych akt I C 83/11)

Odbiór techniczny gazociągu T.-Ł. na odcinku od stacji redukcyjno-pomiarowej (...) do P., przebiegającego przez A., miał miejsce 15 lutego 1980 r. Kolejne odcinki, tj. P. – rzeka N. i rzeka N. – T. odbierane były odpowiednio 16 grudnia 1980 r. i 30 lipca 1981 r.

(poświadczona za zgodność z oryginałem kopia protokołu z 15 lutego 1980 r. – k. 294-294v, k. 299-299v załączonych akt I C 83/11, poświadczona za zgodność z oryginałem kopia protokołu z 16 grudnia 1980 r. – k. 296-297v załączonych akt I C 83/11, poświadczona za zgodność z oryginałem kopia protokołu z 30 lipca 1981 r. – k. 295-295v, k. 298-298v załączonych akt I C 83/11)

Przedmiotowy gazociąg trasy T.-Ł. został wciągnięty do wykazu środków trwałych (...) Zakładów (...) w 1981 r. (poświadczona za zgodność z oryginałem kopia wykazu środków trwałych – k. 173 załączonych akt I C 83/11)

W 1981 r. powodowie zawarli z poprzednimi właścicielami nieruchomości nieformalną umowę sprzedaży i wówczas działka została im wydana.

(akt notarialny – k. 6 akt księgi wieczystej nr (...))

Powodowie zostali poinformowani przez poprzedniego właściciela o posadowieniu na nieruchomości gazociągu przy ulicy.

(przesłuchanie powoda – k. 247 00:11:05-00:32:35, 00:38:28-00:41:53)

A. Z. nie sprawdził powyższej informacji i nie ustalił, gdzie dokładnie przebiega gazociąg.

(przesłuchanie powoda – k. 268 00:03:47-00:15:00)

W październiku 1990 roku powstała mapa prawna, zaewidencjonowana w listopadzie 1990 roku, z projektem podziału nieruchomości, w tym działki nr (...), na mniejsze działki w tym działkę nr (...), na której zaznaczono przebieg gazociągu g 250.

(mapa sytuacyjna do celów prawnych z projektem podziału nieruchomości – k. 1 akt księgi wieczystej nr (...))

Powodowie kupili działkę nr (...) w dniu 13 maja 1991 roku.

(akt notarialny – k. 6 akt księgi wieczystej nr (...))

W 1993 r. powodowie wzniesli na tej nieruchomości domek. Wówczas pracownicy gazowni wskazali im strefę ochronną na 10 m.

(poświadczona za zgodność z oryginałem kopia pisma – k. 258)

Oznakowanie gazociągu w postaci żółtego słupa na ogrodzeniu przy sąsiedniej ulicy (...) w odległości około 150 m od działki powodów zostało wykonane około 2015-2016 r. W odległości około 500 m od nieruchomości powodów znajdują się zawory przy odgałęzieniu gazociągu.

(przesłuchanie powoda – k. 268 00:03:47-00:15:00, zdjęcia – k. 174-177 załączonych akt I C 83/11)

Pracownicy pozwanego kontrolują stan gazociągu na gruncie powodów.

(przesłuchanie powoda – k. 247 00:11:05-00:32:35, k. 268 00:03:47-00:15:00)

Przebieg gazociągu nie ulegał zmianie. Nie był wyłączany z eksploatacji.

(przesłuchanie powoda – k. 247 00:11:05-00:32:350)

17 maja 2004 r. (...) sp. z o.o. wystosowała do powodów pismo, iż koniecznym jest zachowanie odległości zabudowy od gazociągu minimalnie 10 m, a planowana przez nich rozbudowa spowodowałaby zbliżenie budynku do gazociągu na odległość około 7,5 m.

(poświadczona za zgodność z oryginałem kopia pisma – k. 257)

W dniu 15 czerwca 2004 r. pracownicy (...) S.A. i A. Z. sporządzili notatkę służbową, w której wskazano, iż w 1980 r. posadowiono na działce (...) gazociąg wysokiego ciśnienia DN 250 oraz że gazociąg zbudowano za zgodą poprzedniego właściciela gruntu. W notatce wskazano, iż pracownicy (...) S.A. i powód wyrażają zgodę na zawarcie umowy dotyczącej odszkodowania za zmniejszenie wartości gruntu.

(przesłuchanie powoda – k. 247 00:42:38-00:49:46, poświadczona za zgodność z oryginałem kopia notatki – k. 19-20)

W 2005 r. powodowie planowali postawienie garażu na działce, ale wówczas uzyskali informację z gazowni, że trzeba zachować odstęp od gazociągu 15 m.

(przesłuchanie powoda – k. 247 00:11:05-00:32:35)

Dnia 3 sierpnia 2006 r. A. Z. zawarł z (...) sp. z o.o. porozumienie, na mocy którego powód wyraził zgodę na czasowe zajęcie gruntu na działce nr (...) na okres prac remontowych na gazociągu wysokiego ciśnienia DN 250 relacji T.-Ł. za wypłatą odszkodowania.

(przesłuchanie powoda – k. 247 00:42:38-00:49:46, poświadczona za zgodność z oryginałem kopia porozumienia – k. 25)

Pismem z dnia 30 czerwca 2008 r. powód wystąpił do (...) sp. z o.o. o potwierdzenie strefy ochronnej i odszkodowanie za zmniejszenie wartości gruntu.

(przesłuchanie powoda – k. 247 00:42:38-00:49:46, poświadczona za zgodność z oryginałem kopia pisma – k. 22)

8 lipca 2008 r. (...) sp. z o.o. odpowiedział, iż remont przedmiotowego gazociągu zostanie przeprowadzony w latach 2008

-2009 i po zakończeniu prac zostanie na niego ustanowiona strefa kontrolowana o szerokości 6 m, tj. po 3 m na stronę od gazociągu.

(przesłuchanie powoda – k. 247 00:11:05-00:32:35, poświadczona za zgodność z oryginałem kopia pisma – k. 256)

Pismem z dnia 6 października 2009 r. (...) sp. z o.o. poinformowała powodów, że od 1 stycznia 2008 r. jest właścicielem gazociągu i nie może się wywiązać ze zobowiązania (...) do modernizacji gazociągu. Ponadto spółka wskazała, iż jest w trakcie gromadzenia niezbędnej dokumentacji, co pozwoli w przyszłości na przebudowę gazociągu.

(poświadczona za zgodność z oryginałem kopia pisma – k. 23-24)

Pismem z dnia 19 stycznia 2010 r. (...) sp. z o.o. zaproponowała powodom 3.000 zł z tytułu bezumownego korzystania z nieruchomości powodów i 7.000 zł jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu.

(przesłuchanie powoda – k. 247 00:42:38-00:53:46, poświadczona za zgodność z oryginałem kopia pisma – k. 21)

Pracownicy gazowni uznali, iż z uwagi na niezachowanie przez powodów odległości zabudowy od gazociągu 20 m, odcinek gazociągu na terenie ich nieruchomości musi być kontrolowany raz na miesiąc.

(poświadczona za zgodność z oryginałem kopia pisma – k. 259)

Pozwem z dnia 14 lutego 2011 r. w sprawie I C 83/11 A. i S. małżonkowie Z. wystąpili przeciwko (...) sp. z o.o. o zapłatę kwoty 19.750,05 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 24 czerwca 2010 r. do dnia zapłaty tytułem odszkodowania za bezumowne korzystanie z działki powodów nr (...) w latach 2008-2009. Powodowie w sprawie I C 83/11 reprezentowani byli przez r. pr. A. K..

(pozew – k. 2-3 załączonych akt I C 83/11, pismo procesowe powodów – k. 54 załączonych akt I C 83/11)

W toku postępowania strona pozwana podniosła zarzut zasiedzenia prawa odpowiadającego treści służebności przesyłu.

(protokół rozprawy – k. 167 załączonych akt I C 83/11)

Orzeczeniem z dnia 22 września 2011 r. w sprawie OSD 5/2010 Okręgowy Sąd Dyscyplinarny Okręgowej Izby Radców Prawnych w Ł. uznał radcę prawnego A. K. winnym popełnienia przewinienia dyscyplinarnego, za co wymierzył mu karę zawieszenia prawa wykonywania zawodu radcy prawnego na okres 3 lat i zakaz sprawowania patronatu na okres 10 lat. Orzeczenie uprawomocniło się w dniu 6 stycznia 2012 r.

(bezsporne, nadto poświadczona za zgodność z oryginałem kopia orzeczenia – k. 17, poświadczona za zgodność z oryginałem kopia pisma z Okręgowej Izby Radców Prawnych – k. 18)

Prawomocnym wyrokiem z dnia 8 maja 2014 r. w sprawie o sygn. akt I C 83/11 Sąd Rejonowy w Zgierzu oddalił powództwo.

(wyrok – k. 313 załączonych akt I C 83/11)

Wartość wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z działki nr (...) przy przyjęciu strefy bezumownego korzystania o powierzchni 556,10 m² z waloryzacją wynosiło za okres od 22 stycznia 2008 r. do 31 stycznia 2011 roku 4.366,15 zł, w tym:

- styczeń 2008 – 117,34 zł/m : 31 dni x 10 dni = 37,85 zł,
- luty – grudnia 2008 roku – 117,34 zł/m x 11 miesięcy = 1.290,94 zł,
- 2009 rok – 123,93 zł/m x 12 miesięcy = 1.487,16 zł,
- 2010 rok – 119,17 zł/m x 12 miesięcy = 1.430,04 zł,
- styczeń 2011 roku – 120,16 zł.

Wartość wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z działki nr (...) przy przyjęciu strefy bezumownego korzystania o powierzchni 556,10 m² bez waloryzacji wynosiło za okres od 22 stycznia 2008 r. do 31 stycznia 2011 roku 3.977,51 zł, w tym:

- styczeń 2008 roku – 103,29 zł/m : 31 dni x 10 dni = 33,32 zł,
- luty-grudzień 2008 roku – 103,29 zł/m x 11 miesięcy = 1.136,19 zł,
- 2009 rok – 112,87 zł/m x 12 miesięcy = 1.354,44 zł,

- 2010 rok – 111,37 zł/m x 12 miesięcy = 1.336,44 zł,

- styczeń 2011 roku – 117,12 zł.

Wartość wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z działki nr (...) przy przyjęciu strefy bezumownego korzystania o powierzchni 249 m² bez waloryzacji wynosiło za okres od 22 stycznia 2008 r. do 31 stycznia 2011 roku 2.374,51 zł, w tym:

- styczeń 2008 roku – 61,66 zł/m : 31 dni x 10 dni = 19,89 zł,

- luty-grudzień 2008 roku – 61,66 zł/m x 11 miesięcy = 678,26 zł,

- 2009 rok – 67,38 zł/m x 12 miesięcy = 808,56 zł,

- 2010 rok – 66,49 zł/m x 12 miesięcy = 797,88 zł,

- styczeń 2011 roku – 69,92 zł.

Wartość wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z działki nr (...) przy przyjęciu strefy bezumownego korzystania o powierzchni 249 m² z waloryzacją wynosiło za okres od 22 stycznia 2008 r. do 31 stycznia 2011 roku 2.606,45 zł, w tym:

- styczeń 2008 roku – 70,05 zł/m : 31 x 10 dni = 22,60 zł,

- luty – grudzień 2008 – 70,05 zł/m x 11 miesięcy = 770,55 zł,

- 2009 rok – 73,99 zł/m x 12 miesięcy = 887,88 zł,

- 2010 rok – 71,14 zł/m x 12 miesięcy = 853,68 zł,

- styczeń 2011 roku – 71,74 zł.

(pisemna opinia biegłego z zakresu szacunku nieruchomości – k. 85-110, opinie uzupełniające – k. 141, k. 233-234, k. 267 załączonych akt I C 83/11)

W 1951 r. utworzono przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą (...) Okręgowe Zakłady Gazownictwa z siedzibą w Ł. Zarządzeniem Ministra Górnictwa i Energetyki

z dnia 31 grudnia 1975 r. utworzono przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą (...) Zakłady (...) w (...) W., które działały m.in. na terenie województwa (...). Z dniem 1 stycznia 1976 r. połączeniu uległy: (...) Zakłady (...) w (...) W., (...) Okręgowe Zakłady Gazownictwa z siedzibą w Ł.

i W. Okręgowe Zakłady Gazownictwa z siedzibą w (...) W., w wyniku czego przedsiębiorstwo (...) w (...) W. przejęły cały majątek (...) Okręgowych Zakładów Gazownictwa z siedzibą w Ł.

i (...) Okręgowych Zakładów Gazownictwa z siedzibą w (...) W.. W dniu 1 sierpnia 1982 r. utworzono przedsiębiorstwo państwowe (...)

i Gazownictwo o ogólnokrajowym zasięgu, które powstało z połączenia m.in. (...) Zakładów (...) w (...) W., przejmując majątek przedmiotowego zakładu. Jednostką organizacyjną przedsiębiorstwa państwowego (...) był m.in. Zakład (...).

W dniu 21 października 1996 r. przekształcono przedsiębiorstwo państwowe (...) z siedzibą w W.

w jednoosobową spółkę akcyjną Skarbu Państwa pod firmą (...)

i (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W.. W dniu 1 stycznia 2003 r. (...) S.A. przeniosło na rzecz (...) sp. z o.o. w W. zorganizowaną część przedsiębiorstwa pod firmą (...) S.A., na którą składały się oddziały spółki pod nazwą: Oddział (...) w W., Oddział Zakład (...) w Ł. i Oddział Zakład (...) w B.. 16 kwietnia 2004 r. ze struktur (...) S.A. wydzielono operatora sieci przesyłowej – firmę (...) sp. z o.o. (pierwotna nazwa (...) sp. z o.o.), który przejął nadzór

oraz odpowiedzialność za transport gazu sieciami wysokiego ciśnienia. W dniu 22 stycznia 2008 r. (...) S.A. przeniosło na rzecz (...) sp. z o.o. (uprzednia firma – (...) sp. z o.o.) tytułem wkładu niepieniężnego elementy sieci przesyłowej lub dystrybucyjnej, w tym gazociąg wysokiego ciśnienia Ł.-R.-P. stanowiący obwodnicę miasta Ł. (poz. 2223). (...) sp. z o.o. zmienił nazwę z powrotem na (...) sp. z o.o. W dniu 1 lipca 2013 r. nastąpiło przeniesienie całego majątku (...) sp. z o.o. na spółkę (...) i Gazownictwo (...) sp. z o.o. z siedzibą w W.. Następnie (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. zmieniło nazwę na (...) sp. z o.o. z siedzibą w W., a od 5 grudnia 2018 r. z siedzibą w T..

(bezsporne, nadto poświadczona za zgodność z oryginałem kopia wypisu z aktu notarialnego rep. A 114-116v, poświadczona za zgodność z oryginałem kopia odpisu pełnego z KRS – k. 117-121v, informacja odpowiadająca odpisowi aktualnemu z KRS – k. 237-241 oraz poświadczona za zgodność z oryginałem kserokopie w załączonych aktach I C 83/11: odpisu aktualnego z KRS – k. 45-47v, zarządzenia nr 24 Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 2 czerwca 1975 r. – k. 178-179, zarządzenia z dnia 31 grudnia 1975 r. Ministra Górnictwa i Energetyki – k. 180-182, zarządzenia nr 56 Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 1 sierpnia 2982 r. – k. 183-187v, wypisu z aktu notarialnego rep. A nr (...) – k. 188-195, rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 30 września 1996 r. – k. 196, wypisu z aktu notarialnego rep. A nr (...) – k. 197-199v, wypisu z aktu notarialnego rep. A nr (...) – k. 33-37, k. 199-219, odpisu pełnego z KRS – k. 220-226, odpisu postanowienia z 11 września 2013 r. – k. 274, informacji odpowiadającej odpisowi aktualnemu z KRS – k. 275-277)

Powyższy stan faktycznym Sąd ustalił na podstawie zebranych dowodów uznanych za wiarygodne.

Pełnomocnicy stron zgodnie wnieśli o oparcie się w niniejszej sprawie na opinii wydanej w postępowaniu I C 83/11 (k. 132). Pełnomocnik powodów oświadczył, iż nie wnosi o ponowienie dowodu z opinii biegłego, pomimo że w sprawie I C 83/11 odpis opinii został doręczony nie powodom lecz r.pr. A. K. w okresie, gdy obowiązywał zakaz wykonywania przez niego zawodu radcy prawnego (k. 244). Przy czym, strony miały rozbieżne stanowiska, który wariant opinii biegłego przyjąć, a mianowicie przy przyjęciu powierzchni zajętej przez przedsiębiorstwo przesyłowe – 556,10 m², jak chcieli powodowie (k. 251), czy 249 m², jak wnosił pozwany (k. 262). Biegły wyjaśnił, iż większa powierzchnia występuje przy przyjęciu szerokości pasa 15 m z każdej strony gazociągu (na podstawie określonych przez (...) Spółkę (...) minimalnych odległości do obiektów terenowych, zapewniających bezpieczeństwo ludzi i mienia). Przy czym, w związku z tym, że w odległości 10 m od gazociągu usytuowany jest budynek mieszkalny powodów, a z drugiej strony do granicy działki jest 3,4 m, biegły przyjął szerokość pasa zajętego przez pozwanego na nieruchomości powoda 13,4 m. Natomiast mniejsza powierzchnia odpowiada aktualnie obowiązującej strefie kontrolowanej (dla gazociągów wybudowanych na podstawie pozwolenia na budowę wydanego po 12 grudnia 2001 r.) wynoszącej 6 m, tj. po 3 m od osi gazociągu w obie strony. Rozbieżności w stanowiskach stron dotyczyły również tego, czy wynagrodzenie za korzystanie powinno zostać zwaloryzowane, czy też powinna to być kwota nominalna (k. 262).

Sąd dopuścił również dowód z dokumentów zgromadzonych w sprawie I C 83/11, na które powoływali się pełnomocnicy stron. Zarządzeniem z dnia 16 kwietnia 2019 r. pełnomocnicy stron wezwani zostali do wypowiedzenia się w przedmiocie dowodów z dokumentów znajdujących się w aktach sprawy I C 83/11, a zwłaszcza czy wnoszą o ich zaliczenie w poczet materiału dowodowego niniejszej sprawy, ewentualnie ich powtórzenie w niniejszej sprawie – w terminie 7 dni pod rygorem uznania, iż nie wnoszą o zaliczenie ich w poczet materiału dowodowego niniejszej sprawy, ani o ich powtórzenie. W wyznaczonym terminie pełnomocnik pozwanego wniósł pismo, doręczone również bezpośrednio pełnomocnikowi powodów, w którym wprost wniósł o zaliczenie w poczet materiału dowodowego niniejszej sprawy dokumentów znajdujących się w aktach sprawy I C 83/11

(k. 272). na terminie rozprawy w dniu 28 maja 2019 r. doprecyzował, iż chodzi o wszystkie dokumenty z tej sprawy (k. 277). Bezskuteczny upływ terminu dla pełnomocnika powodów uznać należało za przyznanie przez stronę powodową braku konieczności ponownego składania do akt niniejszej sprawy dokumentów zgromadzonych w sprawie I C 83/11. Ponadto pełnomocnik pozwanego wskazał, iż już w odpowiedzi na skargę pozwany powoływał się na dokumenty zgromadzone w sprawie I C 83/11, a pełnomocnik powodów ich nie kwestionował. Dodał, iż gdyby brak odpowiedzi pełnomocnika powodów traktować jako brak woli oparcia się przez Sąd na dokumentach zgromadzonych w sprawie I C 83/11, to Sąd musiałby również pominąć dokumenty złożone do tej sprawy przez powodów.

Strona powodowa zakwestionowała zeznania świadków powołanych w sprawie I C 83/11 z uwagi na brak obecności powodów przy ich zeznaniach oraz powiadomienie o terminie rozprawy jako ich pełnomocnika r.pr. A. K. i przesłanie wezwań dla ich na adres tej osoby jako ich pełnomocnika, zaś pozwany nie wniósł o powtórzenie tego dowodu w niniejszym postępowaniu (k. 161, k. 242, k. 244), wobec czego nie mogły one stanowić podstawy rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie.

Sąd nie dał wiary twierdzeniom powoda, iż dopiero w trakcie budowy domu w 1993 r. powodowie dowiedzieli się, że gazociąg posadowiony na ich działce to gazociąg wysokiego ciśnienia i przebiega 4 m od ogrodzenia nieruchomości w głąb działki. Niezależnie od wiedzy pochodzącej od poprzedniego właściciela i posiadania przedmiotowej nieruchomości, jak twierdził powód, od połowy lat 80-tych, to już w 1990 r. powstała mapa prawna z projektem podziału nieruchomości, tj. działki (...) na mniejsze działki, w tym działkę (...), na której rodzaj i przebieg gazociągu został zaznaczony. Zatem zgodne z prawdą są pierwotne twierdzenia powoda, iż podpisując akt notarialny zakupu działki powodowie wiedzieli, że przez nabywaną działkę przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia i że jest posadowiony około 4 m od ulicy w głąb działki. Przy czym, z aktu notarialnego sprzedaży działki (...) wynika, iż poprzedni właściciele sprzedali przedmiotową działkę powodom nieformalną umową w 1981 r. i w tym roku działki zostały nabywcom wydane, a zatem zaledwie rok po ukończeniu budowy gazociągu. Wobec tego Sąd poddał w wątpliwość twierdzenia powoda, iż nieformalna umowa miała miejsce około pięciu lat przed podpisaniem aktu notarialnego.

W ocenie Sądu, powód nie potrafił w racjonalny sposób wytłumaczyć, dlaczego pomimo poinformowania jego i powódki przez zbywcę nieruchomości, że przebiega przez nią wzdłuż drogi gazociąg, nie zweryfikował tej informacji, w tym nie sprawdził dokładnego przebiegu gazociągu. Wskazał, iż nie zrobił tego, ponieważ nie wiedział, co to jest.

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 401 pkt 2 k.p.c., można żądać wznowienia postępowania z powodu nieważności, jeżeli strona nie miała zdolności sądowej lub procesowej albo nie była należycie reprezentowana bądź jeżeli skutek naruszenia przepisów prawa była pozbawiona możliwości działania; nie można jednak żądać wznowienia, jeżeli przed uprawomocnieniem się wyroku niemożność działania ustała lub brak reprezentacji był podniesiony w drodze zarzutu albo strona potwierdziła dokonane czynności procesowe.

W niniejszej sprawie zachodziła powyższa podstawa wznowienia postępowania z uwagi na fakt, iż w sprawie I C 83/11 powodowie reprezentowani byli przez osobę, która nie posiadała uprawnień do występowania w tym procesie w charakterze ich pełnomocnika. Od 6 stycznia 2012 r. (prawomocne zawieszenie prawa wykonywania zawodu przez pełnomocnika powodów) postępowanie dotknięte było zatem nieważnością, wobec czego podlegało zniesieniu od wskazanej daty.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy sąd stosownie do okoliczności bądź oddala skargę o wznowienie, bądź uwzględniając ją, zmienia zaskarżone orzeczenie albo je uchyla i w razie potrzeby pozew odrzuca lub postępowanie umarza (art. 412 § 1 i § 2 k.p.c.).

Związanie sądu granicami, które zakreśla podstawa wznowienia, oznacza, że ta podstawa rozstrzyga, w jakim zakresie uwzględnić należy wyniki poprzedniego postępowania. Ponowne rozpoznanie sprawy powinno odbywać się przy

założeniu, jakby zaskarżone orzeczenie nie zostało wydane. W rezultacie stwierdzenia istnienia podstawy wznowienia lub oparcia się na założeniu o jej istnieniu sprawa wraca do stanu sprzed uprawomocnienia się zaskarżonego orzeczenia i kontynuowane jest jej rozpoznawanie. Przepis art. 412 § 1 k.p.c. przesądza o tym, że sąd musi powtórzyć lub uzupełnić wcześniej przeprowadzoną rozprawę lub czynności składające się na rozpoznanie sprawy w takim zakresie, w którym materiał procesowy zgromadzony wcześniej dotknięty jest daną podstawą wznowienia. W wyniku ponownego rozpoznania sprawy we wznowionym postępowaniu

w takich granicach, o których mowa wyżej, sąd ocenia sprawę na podstawie materiału procesowego zgromadzonego przed uprawomocnieniem się zaskarżonego orzeczenia w takim zakresie, w którym materiał ten nie był dotknięty ustaloną podstawą wznowienia i sąd nie rozpoznawał sprawy na nowo, materiału procesowego zgromadzonego w rezultacie rozpoznawania sprawy na nowo w związku ze stwierdzoną podstawą wznowienia i materiału procesowego zgromadzonego w następstwie kontynuowania rozpoznawania sprawy po tym, jak nastąpiło wznowienie postępowania. We wznowionym postępowaniu sąd dokonuje samodzielnej oceny całego powyższego materiału procesowego, w tym także tego, który powstał przed uprawomocnieniem się zaskarżonego orzeczenia i zostaje wykorzystany jako podstawa rozstrzygnięcia we wznowionym postępowaniu. W odniesieniu do tej ostatniej części materiału procesowego sąd rozpoznający sprawę ponownie nie jest związany oceną dowodów przeprowadzonych w prawomocnie zakończonym postępowaniu i dokonuje takiej oceny samodzielnie. W związku z tym sąd rozpoznający sprawę ponownie nie jest związany

– w granicach wznowienia – ustaleniami faktycznymi poczynionymi przez sąd, który wydał zaskarżony wyrok, gdyż na skutek odmiennej oceny wcześniej przeprowadzonych dowodów sąd rozpoznający sprawę ponownie może dokonać również odmiennych ustaleń faktycznych. Sąd rozpoznający sprawę dokonuje własnej, w pełni samodzielnej oceny prawnej roszczeń stanowiących przedmiot sporu we wznowionym postępowaniu i nie jest również w tym zakresie związany oceną prawną dokonaną wcześniej przez sąd, który wydał orzeczenie objęte skargą o wznowienie. Sąd rozpoznając ponownie sprawę we wznowionym postępowaniu musi ponadto uwzględniać zaistniałe w międzyczasie zmiany stanu prawnego.

W wyniku ponownego rozpoznania sprawy powództwo podlegało oddaleniu w całości.

Powodowie wystąpili o zasądzenie od pozwanego wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości z uwagi na posadowienie na niej gazociągu stanowiącego własność pozwanego. Podstawę prawną dochodzonego przez powodów roszczenia stanowią zatem przepisy art. 224 § 2 k.c. i art. 225 k.c. w zw. z art. 230 k.c.

Przechodząc do kwestii zasadności żądania powodów, na wstępie należy rozważyć, czy pozwanemu przysługuje skuteczne wobec właścicieli prawo do korzystania z nieruchomości bez wynagrodzenia. W niniejszej sprawie pozwany podniósł bowiem zarzut zasiedzenia służebności odpowiadającej służebności przesyłu, który to zarzut był zasadny.

Należy wskazać, iż pomimo tego, że przed wejściem w życie w dniu 3 sierpnia 2008 r. przepisów art. 305¹-305⁴ k.c. o służebności przesyłu, dodanych przez ustawę z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 116. póź. 731), przepisy nie przewidywały wprost tego rodzaju służebności, będącej przedmiotem rozpoznawanej sprawy i w literaturze istniał spór co do możliwości nabycia służebności przesyłu przez zasiedzenie - to w orzecznictwie Sądu Najwyższego jednolicie przyjmowano, stosując w drodze analogii art. 145 k.c., możliwość ustanowienia służebności przesyłu,

a także dopuszczalność nabycia jej w drodze zasiedzenia (m.in. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 1965 r., III CO 34/65, OSNCP 1966/7-8/109; z dnia 30 sierpnia 1991 r.,

III CZP 73/91, OSNCP 1992/4/53; z dnia 17 stycznia 2003 r., III CZP 79/02, OSNC 2003/11/142; z dnia 8 września 2006 r., sygn. akt II CSK 112/06, LEX nr 193240; z dnia

4 października 2006 r., II CSK 119/06, LEX nr 447190). Ostatecznie potwierdzone to zostało w uchwale z dnia

7 października 2008 r., sygn. akt III CZP 89/08, LEX nr 458125, w której Sąd Najwyższy stwierdził, że także

przed ustawowym, uregulowaniem służebności przesyłu w art. 305¹-305⁴ k.c. dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu oraz wskazał, że nabycie takie następuje przez

przedsiębiorcę, a nie właściciela nieruchomości władnącej, która to kategoria prawna przy instytucji służebności przesyłu w ogóle nie występuje (tak również postanowienie Sądu Najwyższego z 26 czerwca 2013 r., II CSK 626/12, LEX nr 1341262, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2013 r., III CZP 18/13, OSNC 2013/12/139 i postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2017 r., V CSK 356/16, LEX nr 2288122). Okres występowania na nieruchomości stanu faktycznego odpowiadającego treści służebności przesyłu przed wejściem w życie art. 305¹-305⁴ k.c. podlega doliczeniu do czasu posiadania wymaganego do zasiedzenia tej służebności (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2013 r., III CZP 18/13, OSNC 2013/12/139, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 kwietnia 2017 r., I CSK 261/16, LEX nr 2300169 i wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 7 listopada 2017 r., V ACa 179/17, LEX nr 2412795). Jak wynika z wyroku Sądu Najwyższego z 12 grudnia 2008 r., sygn. akt II CSK 389/08, LEX nr 484715, istnieje dopuszczalność ustalenia faktu nabycia prawa, w tym służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu (czy służebności przesyłu), przez zasiedzenie w innej sprawie niż w postępowaniu o zasiedzenie. Natomiast w uchwale z dnia 23 marca 2016 r., sygn. akt III CZP 101/15, LEX nr 2005762, Sąd Najwyższy wskazał, iż w sprawie z wniosku właściciela nieruchomości o ustanowienie służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu sąd może rozpoznać zarzut posiadacza urządzeń przesyłowych, że służebność została nabyta przez zasiedzenie przez jego poprzednika prawnego, niebiorącego udziału w sprawie.

Przy ocenie posiadania prowadzącego do zasiedzenia służebności trzeba mieć na uwadze (co podkreślił także Sąd Najwyższy m.in. w wyroku z dnia 31 maja 2006 r., IV CSK 149/05, LEX nr 258681 i postanowieniu z 13 października 2011 r., V CSK 502/10, LEX nr 1096048), iż zgodnie z art. 292 k.c. do nabycia służebności gruntowej przez zasiedzenie stosuje się przepisy o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie jedynie odpowiednio. Tym samym posiadania prowadzącego do nabycia służebności gruntowej przez zasiedzenie nie należy utożsamiać z posiadaniem prowadzącym do nabycia przez zasiedzenie własności nieruchomości. Zgodnie z art. 352 k.c., kto faktycznie korzysta z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności, jest posiadaczem służebności, a do posiadania służebności przepisy o posiadaniu rzeczy stosuje się tylko odpowiednio. Podkreślenia wymaga, iż przy ocenie posiadania prowadzącego do zasiedzenia służebności gruntowej chodzi o faktyczne korzystanie z gruntu w takim zakresie i w taki sposób, w jaki czyniłaby to osoba, której przysługuje służebność, zaś władanie w zakresie służebności gruntowej kwalifikuje się zgodnie z art. 336 k.c. jako posiadanie zależne. Przy czym, na co zwrócił uwagę Sąd Apelacyjny w Łodzi w uzasadnieniu wyroku z 19 kwietnia 2013 r., I ACa 1356/12, LEX nr 1313323, posiadanie służebności nie musi być wykonywane w sposób ciągły, lecz stosownie do potrzeb, tak jak ma to miejsce w przypadku służebności przesyłu.

Zgodnie z art. 292 k.c. (art. 285 § 1 k.c.) służebność gruntowa może być nabyta przez zasiedzenie, jeżeli polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia; przepisy o nabyciu w drodze zasiedzenia stosuje się odpowiednio. Urządzenie, o którym mowa w tym przepisie ma odpowiadać treści służebności pod względem gospodarczym. Oczywistym jest, że chodzi tu o odpowiednie urządzenie materialne, umożliwiające korzystanie z cudzej nieruchomości w zakresie służebności, posadowione na obcej nieruchomości lub co najmniej wkraczające w jej sferę. Jak wskazuje się przy tym w orzecznictwie, pojęcie widocznego urządzenia obejmuje nie tylko urządzenia przesyłowe fizycznie usytuowane na obciążonej nieruchomości w sposób umożliwiający stwierdzenie tego faktu przez każdego obserwatora, ale także urządzenia przesyłowe, które nie są na pierwszy rzut oka widoczne, lecz istnienia których właściciel nieruchomości obciążonej powinien mieć świadomość na podstawie konkretnych okoliczności, np. rozmieszczenia rurociągu na sąsiednich działkach, usytuowaniu na nich komory rewizyjnej czy możliwości zapoznania się z mapami dokumentującymi przebieg rurociągu (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 31 maja 2017 r., V CSK 557/16, LEX nr 2327151). Jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 26 lipca 2012 r., sygn. akt II CSK 752/11, LEX nr 1218185, widoczność urządzenia musi być ujmowana szeroko i nie może stronić od specyficznej treści służebności, o którą w sprawie chodzi. Jeżeli z samej natury służebności wynika, że trwałe urządzenie, z którego uprawniony korzysta przebiega w całości lub w części pod powierzchnią ziemi, to uzależnienie dopuszczalności zasiedzenia służebności odpowiadającej treścią służebności przesyłu, od tego w jaki sposób na danym, konkretnym odcinku urządzenie zostało posadowione nie wytrzymałoby krytyki. Dodał,

iż Sąd Najwyższy już wielokrotnie eksponował element świadomości właściciela nieruchomości służebnej oraz że w dawniejszej literaturze częstokroć posługiwano się na określenie trwałego urządzenia słowem „jawne”, eksponując tym samym element świadomości właściciela nieruchomości służebnej. Jego wiedza wynikająca ze świadomości pobudowania urządzenia, fizycznej możliwości stwierdzenia obecności tego urządzenia oraz możliwości zapoznania się z mapami dokumentującymi jego przebieg, mogą w okolicznościach konkretnej sprawy wypełniać wymogi przewidziane

w art. 292 k.c. dla nabycia służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu. Słupki znacznikowe nie mają, zdaniem Sądu Najwyższego, dla stwierdzenia zasiedzenia roli decydującej. W postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 8 września 2016 r., II CSK 822/15, LEX nr 2186057 czytamy, iż podmiot będący właścicielem nieruchomości w czasie realizacji inwestycji musiał mieć wiedzę o posadowieniu na działce gazociągu, skoro tego rodzaju prace są dostateczną manifestacją przystąpienia do posiadania służebności. Koresponduje to

z poglądem, iż gazociąg jest urządzeniem, który ma charakter trwały i widoczny

dla właściciela nieruchomości, już w czasie realizacji inwestycji (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2013 r., II CSK 289/12, LEX nr 1288634). Jeżeli kaźdoczesny właściciel nieruchomości w toku biegu zasiedzenia miał wiedzę

o zlokalizowaniu na niej gazociągu, to spełnienie przesłanki widoczności urządzenia wątpliwości budzić nie może. Jeżeli natomiast wystąpił brak takiej wiedzy u kolejnego właściciela, to należy przyjąć, że omawiana przesłanka jest spełniona, jeżeli urządzenie zostało tak oznakowane, że właściciel obiektywnie oceniając mógł i powinien taką wiedzę posiadać - magistrale przesyłowe są bowiem trwale oznakowane w terenie (§ 8 ust. 4 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 30 lipca 2001 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe) (tak postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2013 r., II CSK 289/12, LEX nr 1288634, por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 26 stycznia 2015 r., I ACa 1350/14, LEX nr 1665087).

W niniejszej sprawie powodowie wiedzieli o usytuowaniu na ich nieruchomości gazociągu, o czym zostali poinformowani przez zbywcę przedmiotowej nieruchomości będącego jej właścicielem podczas budowy gazociągu, bądź któremu została ona przekazana przez krewnego będącego wówczas jej właścicielem. Zdaniem Sądu, już to przesądza

o spełnieniu przesłanki „widoczności” trwałego urządzenia przesyłowego na jej gruncie. Przy czym brak aktywności powodów w zakresie weryfikacji tej wiadomości, zwłaszcza że

od zakończenia inwestycji do objęcia przez nich nieruchomości w posiadanie upłynął zaledwie rok, nie może działać na ich korzyść. Co więcej, powodowie mieli możliwość zapoznania się z mapami wskazującymi na przebieg gazociągu jeszcze przed zawarciem aktu notarialnego zakupu działki. Poza tym w odległości zaledwie 500 m od działki powodów istniała instalacja wskazująca na istnienie gazociągu. W późniejszych latach powstało także oznaczenie przebiegu gazociągu w postaci żółtych słupków. Powodowie wiedzieli wobec tego o posadowieniu na ich nieruchomości gazociągu.

W niniejszej sprawie pozwany i jego poprzednicy prawni korzystali nieprzerwanie

z trwałych urządzeń znajdujących się na nieruchomości powodów w taki sposób,

jak to czyni osoba, której przysługuje służebność. W takiej sytuacji dojść może do nabycia przez zasiedzenie służebności przesyłu (lub służebności gruntowej, która treścią odpowiada treści służebności przesyłu uregulowanej obecnie w art. 305¹ i n. k.c.), jeżeli powyższe władanie trwało przez wymagany prawem czas.

Jednakże zauważyć należało, iż w początkowej fazie nim doszło do przekształcenia (...) z siedzibą w W. w jednoosobową spółkę akcyjną Skarbu Państwa pod firmą (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W., przedsiębiorstwo władało spornym gazociągiem

w ramach sprawowanego zarządu mieniem państwowym w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa. Inaczej ujmując – podmiot ten władał mieniem państwowym, lecz czynił to

w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa. Wynika to z faktu, iż w latach od 1964 do 1989 obowiązywała zasada jednolitej własności państwowej, którą wyrażała treść art. 128 k.c.

w jego pierwotnym brzmieniu.

W orzecznictwie utrwalone zostało stanowisko, że władanie przez państwowe osoby prawne nieruchomościami, które nie stanowiły własności państwowej było wykonywane na rzecz Skarbu Państwa i prowadziło, przy spełnieniu wymaganych przesłanek, do nabycia własności nieruchomości w wyniku zasiedzenia przez Skarb Państwa, gdyż status państwowych osób prawnych nie zezwalał na nabycie przez nie własności nieruchomości

w drodze zasiedzenia (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2009 r.,

III CZP 70/09, OSNC 2010/5/6; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 31 maja 2006 r., IV CSK 149/05, LEX nr 258681 oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 lutego 2011 r.,

I CSK 288/10, LEX nr 798230; z dnia 22 października 2009 r., III CSK 38/09,

LEX nr 553699; z dnia 17 września 1993 r., II CRN 76/93, LEX nr 80723). Jak podniósł Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z 12 stycznia 2012 r., sygn. akt IV CSK 183/11, LEX nr 1130302 nie ma żadnych podstaw do przyjęcia, iż posiadanie służebności przesyłowej przez przedsiębiorstwo państwowe przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej kodeks cywilny z 1989 r. nie było posiadaniem w rozumieniu art. 352 § 1 k.c. i nie mogło prowadzić do zasiedzenia. Wobec tego przyjąć należało, iż Skarb Państwa był nie tylko właścicielem, ale i posiadaczem rzeczy znajdujących się w zarządzie państwowych osób prawnych.

W rezultacie, jeżeli nieruchomość pozostająca w zarządzie państwowej osoby prawnej

nie była przedmiotem własności państwowej, jej zasiedzenie w razie ziszczenia się przesłanek przewidzianych w art. 172 k.c. mogło nastąpić nie przez państwową osobę prawną sprawującą zarząd, lecz przez Skarb Państwa. Natomiast z dniem 1 lutego 1989 r. zniesiona została zasada, że jedynie Skarbowi Państwa może przysługiwać prawo własności mienia państwowego, w wyniku czego państwowe osoby prawne uzyskały zdolność prawną w zakresie nabywania składników majątkowych na własność. Przy czym, uchylene z dniem 1 października 1990 r. art. 128 k.c. nie doprowadziło ex lege do uwłaszczenia przedsiębiorstw państwowych mieniem Skarbu Państwa, które dotąd znajdowało się w ich zarządzie.

W uchwale składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z 18 czerwca 1991 r., sygn. akt

III CZP 78/01, OSNC 1991/10-12/118, której nadano charakter zasady prawnej, wywieziono, iż do chwili wejścia w życie z dniem 7 stycznia 1991 r. ustawy z dnia

20 grudnia 1990 r. o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. z 1991 r., nr 2, poz. 6) obowiązywał art. 42 ust. 2 ustawy

z dnia 25 września 1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych (t.j. Dz. U. z 1987 r., nr 35, poz. 201) o następującej treści: „przedsiębiorstwo gospodarując wydzielonym mu i nabytym mieniem, stanowiącym część mienia ogólnonarodowego, zapewnia jego ochronę”, z którego wynikało, iż każdy składnik majątkowy przedsiębiorstwa państwowego – zarówno wydzielony mu przy utworzeniu, jak i nabyty w toku działalności przez przedsiębiorstwo

– stanowił mienie ogólnonarodowe, które pozostawało „w dyspozycji” tego przedsiębiorstwa. W dniu 7 stycznia 1991 r. przepis ten jednak – z mocy art. 1 pkt. 9 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. z 1991 r., nr 2, poz. 6) – uzyskał brzmienie: „przedsiębiorstwo, gospodarując wydzielonym mu i nabytym mieniem, zapewnia jego ochronę”, a jednocześnie uchylono art. 42 ust. 3 tej ustawy o brzmieniu „przedsiębiorstwo państwowe wykonuje wszelkie uprawnienia w stosunku do mienia ogólnonarodowego będącego w jego dyspozycji, z wyjątkiem uprawnień wyłączonych przepisami ustawowymi”. Zdaniem Sądu Najwyższego, unormowanie takie doprowadziło z dniem jego wejścia w życie do przekształcenia stosunków prawnych powodujących następstwo prawne przedsiębiorstw państwowych wobec innego niż nieruchomości mienia Skarbu Państwa pozostającego dotychczas w jego zarządzie.

Przy czym w orzecznictwie przyjmuje się, iż osoba prawna, która przed dniem

1 lutego 1989 r. miała status państwowej osoby prawnej i nie mogła nabyć (też w wyniku zasiedzenia) własności nieruchomości, może do okresu samoistnego posiadania wykonywanego po tej dacie zaliczyć okres posiadania Skarbu Państwa przed dniem 1 lutego 1989 r., jeżeli w tym czasie nastąpiło przeniesienie posiadania (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2012 r., III CZP 93/11, LEX nr 1136115, wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 12 stycznia 2018 r., I ACa 615/17, LEX nr 2460070).

Do wykazania przeniesienia posiadania służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu na uczestnika postępowania nie jest przy tym konieczne udowodnienie przeniesienia przez jego poprzednika prawnego konkretnie oznaczonych urządzeń technicznych, lecz wykazanie, że urządzenia służące do przesyłu mediów w zakresie działalności przedsiębiorstwa przesyłowego, znajdujące się ponad gruntem (tutaj w gruncie) istniały w oznaczonym miejscu i były wykorzystywane do tego celu oraz, że działanie to jest kontynuowane przez uczestnika (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 7 listopada 2017 r., V ACa 179/17, LEX nr 2412795, zob. również wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 sierpnia 2014 r., II CSK 610/13, LEX nr 1537291 i postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2015 r., II CSK 853/14, LEX nr 1962515).

Istotnym zagadnieniem jest ustalenie, czy posiadanie było posiadaniem w dobrej czy w złej wierze. Rozważając tę kwestię należy przypomnieć, że dla przyjęcia dobrej lub złej wiary posiadacza decydująca jest chwila objęcia przez niego posiadania nieruchomości (służebności). Jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z 18 sierpnia 2017 r., IV CSK 609/16, LEX nr 2372558, objęcie w posiadanie służebności gruntowej odpowiadającej obecnie służebności przesyłu następuje najczęściej w chwili wejścia na cudzy grunt w celu budowy trwałego i widocznego urządzenia. Z punktu widzenia rozpoczęcia korzystania z trwałego i widocznego urządzenia decydujący jest moment jej umieszczenia na nieruchomości, co zwykle czasowo jest zbieżne z zajęciem tego terenu przez inwestora realizującego inwestycję (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 31 maja 2017 r., V CSK 557/16, LEX nr 2327151).

Rozstrzygając, czy uzyskanie posiadania służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu nastąpiło w dobrej, czy złej wierze, należy mieć na względzie całokształt okoliczności poprzedzających i towarzyszących uzyskaniu posiadania służebności; domniemanie dobrej wiary jest obalone, gdy z całokształtu okoliczności wynika, że przedsiębiorca przesyłowy w chwili uzyskania posiadania wiedział lub powinien był wiedzieć przy zachowaniu wymaganej staranności, że do nieruchomości, na której zlokalizowane są urządzenia przesyłowe, nie przysługuje mu prawo o treści odpowiadającej służebności przesyłu (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2016 r., III CZP 86/16, OSNC 2017/9/98).

Stosownie do przepisu art. 172 k.c., posiadacz nieruchomości niebędący jej właścicielem nabywa własność, jeżeli posiada nieruchomość nieprzerwanie od lat dwudziestu jako posiadacz samoistny, chyba że uzyskał posiadanie w złej wierze (zasiedzenie); po upływie lat trzydziestu posiadacz nieruchomości nabywa jej własność, choćby uzyskał posiadanie w złej wierze. Przy czym, w/w terminy zostały wprowadzone do kodeksu cywilnego ustawą z dnia 28 lipca 1990 r. (Dz. U. z 199 r., nr 55, poz. 321). Poprzednio były one krótsze i wynosiły odpowiednio dziesięć i dwadzieścia lat. Zgodnie z brzmieniem art. 9 ustawy nowelizującej, do zasiedzenia, którego bieg rozpoczął się przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy (tj. przed dniem 1 października 1990 r.), stosuje się od tej chwili przepisy niniejszej ustawy; dotyczy to w szczególności możliwości nabycia prawa przez zasiedzenie.

Zdaniem Sądu, przedsiębiorstwo państwowe (...) (Zakład (...)), a potem kojenie podmioty, na rzecz których przekazywany był przedmiotowy gazociąg i które kontynuowały jego eksploatację, były posiadaczami służebności w złej wierze. Objęcie w posiadanie nastąpiło bowiem wyłącznie na podstawie decyzji administracyjnych zatwierdzających plan realizacyjny na budowę gazociągu T.

-Ł., tj. na realizację inwestycji w postaci budowy gazociągu, ale nie władania nieruchomością powodów (a dokładniej poprzednika prawnego powodów) celem budowy, a następnie eksploatacji wybudowanych urządzeń przesyłowych.

W niniejszej sprawie termin zasiedzenia należy liczyć najpóźniej od 31 grudnia 1981 r., kiedy gazociąg relacji T.-Ł. jako oddany do eksploatacji widniał w wykazie środków trwałych przedsiębiorstwa (...), choć budowa nastąpiła w 1980 r.,

a odbiór techniczny odcinka przebiegającego przez A. odbył się już w lutym 1980 r., wobec czego upłynął najpóźniej z dniem 31 grudnia 2011 r., a zatem poprzednik prawny uczestnika – (...) sp. z o.o. nabyła poprzez zasiedzenie służebność przesyłu najpóźniej od dnia 1 stycznia 2012 r. Pomimo zainicjowania postępowania w sprawie I C 83/11 w dniu 14 lutego 2011 r. nie doszło do przerwania biegu zasiedzenia, gdyż – zgodnie z utrwalonym orzecznictwem – powództwo o zapłatę za korzystanie z nieruchomości przez przedsiębiorstwo przesyłowe nie przerywa biegu terminu zasiedzenia służebności przesyłu czy służebności gruntowej odpowiadającej służebności przesyłu (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 2013 r., V CSK 320/12, LEX nr 1391372, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 2015 r., II CSK 639/14, LEX nr 1948878, wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 24 stycznia 2019 r., V ACa 655/17, LEX nr 2628995, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 26 września 2018 r., VI ACa 590/18, LEX nr 2602560).

Wobec powyższego, powodowie nie mogą domagać się odszkodowania za bezumowne korzystanie z nieruchomości z uwagi na fakt, iż nabycie przez pozwanego prawa do korzystania z nieruchomości powodów miało charakter pierwotny. Jak czytamy w orzecznictwie sądów powszechnych i Sądu Najwyższego, choć posiadanie prowadzące do nabycia służebności gruntowej przez zasiedzenie nie jest tożsame z posiadaniem prowadzącym do nabycia przez zasiedzenie własność nieruchomości, to przedmiotem zasiedzenia jest prawo na cudzej rzeczy, skutek zasiedzenia w postaci nabycia służebności gruntowej wynika z mocy samego prawa, ma charakter pierwotny i nieodpłatny. Tak więc jeżeli doszło również do zasiedzenia służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu roszczenie uzupełniające wygasa i nie może być skutecznie dochodzone także za okres sprzed zasiedzenia (wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 26 kwietnia 2017 r., I ACa 61/17, LEX nr 2333160, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2016 r., III CZP 77/16, OSNC 2017/9/9, wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 30 września 2013 r., I ACa 425/13, LEX nr 1381441).

Odnosząc się do zarzutu braku legitymacji procesowej w okresie przed 22 stycznia 2008 r., należy wskazać, iż na terminie rozprawy w dniu 4 kwietnia 2019 r. powodowie sprecyzowali roszczenie, wnosząc o zasądzenie na ich rzecz odszkodowania za okres od 22 stycznia 2008 r., tj. od dnia gdy przedmiotowy gazociąg w postaci aportu został wniesiony do (...) sp. z o.o. (później (...) Spółki (...)), która została później przejęta przez pozwaną Spółkę. Nie cofnęli jednakże powództwa w pozostałym zakresie.

Na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. Sąd zasądził na rzecz pozwanego 2.400 zł wynagrodzenia pełnomocnika (§ 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu obowiązującego na datę wszczęcia sprawy; Dz. U. z 2013 r., poz. 461) i 17 zł opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w częściach równych od każdego z powodów. Przy czym, zwolnienie od kosztów sądowych nie zwalnia strony od obowiązku zwrotu kosztów procesu przeciwnikowi (art. 108 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 785).

Sąd nie obciążył zaś powodów nieuiszczonymi kosztami sądowymi mając na uwadze przegranie przez nich procesu, ale w sytuacji ich częściowego zwolnienia od kosztów sądowych ponad zapłaconą część opłaty sądowej.